

Tema

Dansens og musikkens rødder 69

Mere "Pigernes Fornøjelse" fra mange steder
af Per Sørensen

Datering af danse kan være meget svært. Hvornår dukker en dans op? Har den været danset i andre lande, før den kom til Danmark, eller er den "opfundet" i Danmark? – Spørgsmålene er mange, når man skal give en datering. I sidste måned skrev jeg om kvadrilledansen "Pigernes Fornøjelse" fra Bornholm og Præstø, og der turde jeg ikke datere dansen; men nu har jeg imidlertid fundet en næsten identisk kvadrilledans fra Sverige, der hedder "Lison dormoit". Den findes i Baron Fredrik Åkerhielms Dansbok fra 1785. I dansebogen findes næsten 200 kontradanse og rækkedanse, og den indeholder både noder og dansebeskrivelser. No. 131 "Lison dormoit" er som følger:

No. 131. Lison dormoit

Baron Fredrik Åkerhielms Dansbok 1785

St. R. =(Stora Ring). Förste Cavaljeren tager Damen til höger och Damen til vänstre och avancerer in och tillbaka igen med pousette =(kompliment), då Damerne gjöra tourné under Cavaljerernes armar; Cavaljeren gör balance först emot Damen til höger, på samma sätt mot Damen til vänstre, da alla tre gjöra P. de R. =(pas de Rigaudon) och så Ronde =(kreds). De andra Cavaljerer gjöra det samma. Slut.

Derefter fortsættes med andre ture, som vi kender det fra vore kvadrilledanse.

Vi kan her konstatere, at den næsten er identisk med dansene fra Bornholm og Præstø. I den svenske version er det dog kun én herre, der danser opføring med 2 damer ad gangen, og 2. rep. skal derfor spilles 4 gange. Vi har her en kontradans (kvadrilledans), som med sikkerhed har været danset fra 1785 – og er formentlig af fransk

oprindelse. Dansen er sikkert kommet til Danmark på samme tid som til Sverige, og man kan tænke sig, at det har været en modedans, der kom i kølvandet på det populære syngespil "Julie" fra 1772.

Udover "Pigernes Fornøjelse" som kvadrilledans findes der også to pardanse, der kaldes "Pigernes Fornøjelse", den ene fra Lolland og den anden fra Langeland; men det må være lidt af en tilfældighed, de er kommet til at hedde sådan, da de faktisk både i musik og dans er i familie med de 2 pardanse, der hedder "Pigernes Aftensang", som grundlæggende har en langsom første del og derefter en hurtig anden del.

Fra Hindsholm har vi pardansen "Damernes Fornøjelse", som formentlig er en forenklet variant af modedansen "Pariser Polka", som kom til Danmark i 1840'erne. På Avernakø genfinder vi også en dans, der hedder "Pigernes Fornøjelse"; men der er det en rækkedans, og den har ikke lighed med nogle af de andre af samme navn.

Der findes også en "Pigernes Fornøjelse" fra Samsø, hvor navnet er ganske berettiget, da det er to piger, der danser dansen. Musikken er "I Kongelunden", som stammer fra syngestykket "En søndag på Amager" af Johanne Louise Heiberg. Stykket er fra 1848. Dansen har været på folkedansernes repertoire helt fra før, F. F. F. blev startet, og de unge studenter fra København, der rejste rundt i juleferien år 1900, havde den med i deres opvisningsprogram¹. Hvem der har meddelt dansen vides ikke; men måske er det Andreas Otterstrøm eller hans mor, Sophie Otterstrøm, der selv kendte dan-

Thyra Kirkelund og Ebba Holck danser "Pigernes Fornøjelse" ved opvisningen i Ålborg 28-12-1900

sen, da de havde været bosat på Samsø i en periode, mens Andreas var barn. Faderen var da præst på øen.

Den sidste "Pigernes Fornøjelse" (nr. 708 i "358" og dansen i P & P I), der skal omtales, er den fra Sydslesvig, som har en morsom historie, og som tydelig viser, hvor svært det hele kan være med misforståelser af enhver art. I 1984 bestemte Danske Folkedanseres Spillemandskreds sig for at udgive Bind II af "358", og man opfordrede,

Foregangsmand ved udgivelsen af "358" Bind II - Bent Nielsen, Tåsinge

gennem Hjemstavsliv, danseinstruktører og spillemænd til at indsende løse beskrivelser af danske danse og spillemandsmusik, som ikke var beskrevet i det almindelige materiale fra F. F. F. - Det store arbejde med at samle og redigere materialet med de mange løse dansebeskrivelser - og finde dansemusik og danse, der tidligere havde været udgivet, blev lagt i hænderne på klarinetspilleren, Bent Nielsen, fra Tåsinge, hvis store historiske indsigt og kendskab til de gamle spillemandsbøgers repertoire gjorde, at man fik et dejligt Bind II - ikke mindst af nye pardansmelodier.

Når man laver så stort et arbejde, som Bind II har været, kan det ikke undgås, at der kan ske fejl, og at der måske kommer en enkelt melodi med, der rettelig ikke burde være der - efter det koncept, man havde at arbejde efter. Hvorom alting er, modtog Bent Nielsen også en løs beskrivelse på "Pigernes Fornøjelse" fra Sydslesvig (Sydslesvig kunne godt gå an, da området tidligere havde været dansk); men her kommer historien - meddelt af Claus Jørgensen²:

Pigernes Fornøjelse har en - nok så tankevækkende - historie: Ved et folkedansertræf i Bad Segeberg (Slesvig-Holsten) i 1965, hvor grupper fra forskellige lande opviste danse for hinanden, fik en (syd?)tysk gruppe hjælp af en dansk spillemænd - da deres egen var rejst hjem. Han nedskrev en melodi, som blev sunget for ham og spillede den senere til gruppens opvisning. En dansk danseleder nedskrev dansen, hittede på titlen

"Pigernes Fornøjelse" og angav Slesvig-Holsten som "findestedet", da han sammen med spillemanden udarbejdede en A4-side med dansebeskrivelse og noder.

I de følgende år cirkulerede nu fotokopier af denne A4-side rundt i landet, og dansen blev ganske populær i mange kredse, hvor man ellers kun dyrkede danske folkedanse; - men Slesvig-Holsten havde jo været dansk engang...

Dansen er imidlertid hverken dansk eller tysk, snarere amerikansk, mens melodien, trods let genkendelige danske varianter ("Dronningens Dans" fra Nordfyn og "Tre små Sorte" fra Thy), formodentlig er fra Irland, hvor den er knyttet til en række dans for 4 par, angiveligt stammende fra den sydlige by Mallow, - hvilket i øvrigt giver en rimelig forklaring på det navn, der er fulgt med melodien til Amerika: Rakes of Mallow.

At dansen kom med i "55 Gamle Folkedanse fra forskellige egne" skyldes, at vi netop ønskede at lave et brugsmateriale på alle de "nye" danse, som Spillemandskredsen havde fundet frem, og som ikke var tilgængelige i F. F. F.'s hefter. Jeg tror, selve dansen er en nyere sammensætning af den gamle melodi og så forsøget på at lave en familiedans (mixers) og sikkert opfundet i squareansmiljøet i USA i 1950'erne.

Til sidst skal nævnes, som Claus Jørgensen skriver, at melodien faktisk er meget lig "Dronningens Dans" fra Fyn, som er en gammel melodi fra 1700-tallet, og endnu mere lig er melodien med "Polsk eller Skrædderdans" fra lærer Jürgen Jürgensens nodebog - dateret 1811³. Han boede i Dyndved på Als, og det er da meget tæt på Sydslesvig!

Prøv at få jeres spillemænd til at spille Skrædderdansen, og I vil høre, hvor tæt den kommer på "Pigernes Fornøjelse" fra Sydslesvig.

God fornøjelse!

Polsch oder der Schneider Tantz

Jürgen Jürgensen, Dyndved 1811

Kildehenvisning:

¹ "Foreningen til Folkedansens Fremme 100 år" af Ole Skov. Folkdanskforskning i Norden - Brev 24. 2001

² "Ska' vi danse Mixers II" af Claus Jørgensen. Edition Wilhelm Hansen - København 1988

³ Originalnodebogen findes på Dansk Folkemindesamling